

Inleiding

Geen plek zoals thuis

In 2017 verhuisde ik van Boston naar Orono om daar de allereerste Stephen E. King-leerstoel in Literatuur te bekleden aan de Universiteit van Maine. De positie, gefinancierd door de Harold Alfond Foundation, was vernoemd naar de beroemdste persoon die daar ooit Engels had gestudeerd. Ik was aangesteld vanwege mijn kennis van Shakespeare, maar vond het een eer om verbonden te zijn aan een van mijn favoriete levende schrijvers – ook al verwachtte ik niet per se hem persoonlijk te ontmoeten.

Stephen King had toestemming gegeven om zijn naam te gebruiken, maar daar hield zijn betrokkenheid verder op. De afgelopen decennia was hij zelden nog op de campus verschenen. Er deden allerlei geruchten de ronde over de reden waarom hij afstand hield, maar geen van die geruchten waren ooit bevestigd. Een populaire theorie was dat hij zich had teruggetrokken uit de openbaarheid na zijn bijna fatale ongeluk in 1999, toen hij tijdens een wandeling in de buurt van zijn huis in het westen van Maine werd geschept door een bestelbusje. Hoe dan ook, ik kreeg van verschillende universiteitsbestuurders te horen dat ik geen contact mocht opnemen met de legendarische auteur. In mijn hoofd voerde ik talloze gesprekken met hem – over evenementen die hem naar de campus zouden lokken, of uitstapjes

waarbij we studenten zouden meenemen naar zijn huis in het nabijgelegen Bangor – maar voorlopig hield ik die briljante gesprekjes alleen met mezelf tijdens de rit naar mijn werk.

Vier jaar later kreeg ik thuis een telefoontje. ‘Hoi Caroline, met Steve King.’ Hij vond het hoog tijd om elkaar eens te ontmoeten. Ik wist er stamelend wat complimenten en bedankjes uit te krijgen, en uiteindelijk slaagde ik er ook in – zij het wat minder gevat dan in mijn fantasie – te zeggen wat ik al die tijd in gedachten had geoefend: dat het fantastisch zou zijn als hij eens met de studenten kwam praten. Hij zei ja. Ik herinner me dat ik het gesprek zelf afkapte, zodat hij er zelf geen ongemakkelijk einde aan hoefde te breien. Dus ik zei dat ik mijn zoon naar zijn honkbalwedstrijd tegen Bucksport High School moest brengen. ‘Wij noemden ze vroeger de Crushers,’ zei hij – al kan het ook ‘de Mashers’ geweest zijn. Schrik doet rare dingen met je geheugen.

Later die dag, nadat het team van mijn zoon inderdaad finaal was ingemaakt en ik van de schrik was bekomen, mailde ik King. Ik vroeg of hij naar de campus zou willen komen om met een groep studenten te praten over zijn memoires, *Over leven en schrijven* (*On Writing*), of over zijn recente bewerking van *Lisey’s verhaal* (*Lisey’s Story*) tot een miniserie. Omdat ik ervan uitging dat hij geen aandacht zou willen trekken, verzekerde ik hem ervan dat er verder niemand bij zou zijn: geen mensen van het universiteitsbestuur en geen pers. Alleen hij en een groep studenten die net zo waren als hij vijftig jaar geleden, en die niets liever wilden dan ooit worden zoals hij. ‘Natuurlijk,’ antwoordde hij, en hij bood zelfs aan twee dagen achter elkaar te komen, zodat hij over beide boeken kon vertellen.

Tijdens de voorbereiding van zijn bezoek schoot mijn controledrang door het plafond. Makkelijk zou het niet worden: ik moest op elk denkbaar probleem voorbereid zijn, van stalkers tot bedorven kipsalade, en wat als zijn auto werd weggesleept? Ik had de studenten tot geheimhouding verplicht en de campusbeveiliging op de hoogte gebracht van Kings komst. Ik had zelfs aangeboden hem thuis op te halen om gedoe met parkeren

en routebeschrijvingen te voorkomen, maar hij stond erop zelf naar de campus te rijden. ‘Anders stap jij daar gewoon bij me in de auto, dan wijs je me verder de weg,’ zei hij. Juist, ja. Heel normaal.

Die eerste dag van zijn komst was ik misselijk van het piekeren over alle mogelijke rampscenario's. Zo had ik bijvoorbeeld een anonieme bezoekersparkeerkaart geregeld, maar wat als er geen plek vrij was?

Mijn fixatie op dit kleine probleem verraadde mijn angst voor de grotere dingen die buiten mijn controle lagen: stel dat er oud zeer was tussen hem en de universiteit, en dat ik dat nu onbedoeld oprakelde? Stel dat ik hem per ongeluk beledigde? Tot nu toe was hij vriendelijk geweest, maar stel dat ik iets verkeerd zei en hij me binnen 280 tekens neer zou sabelen voor zijn miljoenen volgers op (toen nog) Twitter?

Ik had een vrije parkeerplek gevonden bij Neville Hall, waar de vakgroep Engels zat, en hem gevraagd daarheen te komen. Ik stond er al een halfuur auto's weg te jagen toen ik hem het parkeerterrein op zag rijden. Ik begon wild met mijn armen te zwaaien, als een menselijke seinpaal. Hij parkeerde, deed zijn portier open en vouwde zijn ruim één meter negentig lange lichaam uit de bestuurdersstoel. Hij keek me recht in de ogen (of beter gezegd: recht omlaag, ik ben zeker dertig centimeter kleiner dan hij) en glimlachte. Daarna gingen we aan een picknicktafel zitten en praatten wat over schrijven, over de studenten en over of ik het naar mijn zin had op deze universiteit.

Ik leidde hem rond door het gebouw – het gebouw waar hij van 1966 tot 1970 had gestudeerd, en in 1978, toen hij al beroemd was, een jaar als writer-in-residence had doorgebracht. Hij wees het kantoor aan dat van hem was geweest, en ik liet hem de collegezaal zien die was vernoemd naar zijn favoriete hoogleraar, Burton Hatlen, die dertien jaar eerder was overleden.

Toen we de collegezaal binnenliepen, zag ik de ogen van de studenten oplichten boven hun vanwege covid verplichte mondkapjes. King sprak ruim een uur lang en beantwoordde

al hun vragen. Wat hij iemand zou aanraden die schrijver wilde worden? ‘Lezen. Heel veel lezen. En zorg dat je elke dag schrijft, wacht niet tot de muze langskomt.’ Hij vertelde dat hij elke ochtend schrijft en elke middag gaat wandelen, en dat hem juist tijdens die wandelingen vaak goede ideeën en oplossingen te binnen schieten.

Een andere student vroeg hoe hij zijn verhalen van tevoren opzet, en King antwoordde dat hij dat niet doet: hij laat de personages bepalen waar het verhaal naartoe gaat. Als er meerdere personages zijn die aanvankelijk niets met elkaar te maken hebben, kan dat nog weleens lastig zijn, vertelde hij. Dan moet je een soort raamwerk bedenken dat ruimte biedt aan allemaal. Hij wees naar de pen en het vastgeniete stapeltje papieren in mijn handen, en ik gaf het aan hem. Op de achterkant tekende hij zes stippen, in de vorm van een driehoek: drie onderaan, daarboven twee, en bovenaan één. Bij het schrijven van zijn epos *De beproeving* (*The Stand*) moest hij een manier vinden om de personages die verspreid zaten door heel Amerika hun eigen verhaallijn te laten volgen en ze toch allemaal in Las Vegas samen te brengen voor de ultieme strijd tussen goed en kwaad. Hij stelde het zich als volgt voor, zei hij, terwijl hij het papier ophield voor de studenten: de personages begonnen onderaan als een losse stip, maar hun verhalen brachten ze uiteindelijk allemaal naar hetzelfde punt aan de top.

In het gesprek dat volgde deelden sommige studenten persoonlijke verhalen. Een jonge vrouw vertelde dat ze uit Old Town in Maine kwam, waar ook Kings vrouw Tabitha is opgegroeid. Ze bedankte King en zijn vrouw voor hun genereuze steun aan de plaatselijke bibliotheek, waar zij zelf haar liefde voor boeken had ontdekt.

Het was magisch.

Dat gold ook voor de tweede dag, waarop een andere groep studenten de kans kreeg om van hun idool te leren en hun eigen verhalen te delen.

Aan het einde van die dag liep ik met hem mee naar zijn auto. ‘Kom maar op,’ zei hij, terwijl hij zijn armen spreidde.

En zo namen we afscheid met een stevige omhelzing, waarna King wegreed. Ik kon het bijna niet geloven: de man die generaties lezers, mijzelf inbegrepen, met zijn boeken nachtmerries had bezorgd was in het echt heel... aardig. En hij had ons een zeldzaam inkijkje gegund in het ambacht van zijn literaire tovenarij.

Ik ben opgegroeid in een beveiligd appartementencomplex in New York City, met twee liefdevolle ouders, twee broers en een zus. Mijn thuis was veilig. En toch herinner ik me dat ik als klein meisje vaak bang was, vooral als ik niet bij mijn moeder in de buurt was.

Elke keer dat ze wegging, was ik bang dat ze nooit meer terug zou komen. Ik zat in de hal bij de lift op haar te wachten, luisterend naar het gerammel en gesuis als de lift omhoogging, en was teleurgesteld als de deuren met een zachte, hydraulische *vwoeomp* op een lagere verdieping opengingen om de dierbare van iemand anders uit te spuwen, niet die van mij.

Toen we in de kleuterklas voor het eerst op schoolreisje gingen, deed ik alsof ik ziek was zodat ik thuis bij mijn moeder kon blijven in plaats van zonder haar ergens heen te moeten waar ik nog nooit was geweest. Toen de andere kleuters de volgende dag tekeningen voor het klassenboek maakten over hun avonturen met geitjes en pauwen, tekende ik het enige wat ik me bij zo'n uitje kon voorstellen: een schoolbus vol kinderen (zonder mij) die langs het bord van het Stamford Nature Museum reed op weg naar onbekende verten.

Niet lang daarna riep mijn moeder een ritueeltje voor na school in het leven: ik ging op het uitschuifbare opstapje van het aanrecht zitten en zij luisterde hoe ik voorlas uit *De tovenaar van Oz*. Op het roomwitte omslag droegen de Vogelverschrikker en de Blikken Man een slapende Dorothy en haar hondje Toto langs een enorme rode klaproos. Het boek had 237 bladzijden en voelde groot en belangrijk in mijn kleine handjes. En terwijl ik die vreemde grotemensenwoorden langzaam voorlas, voelde ik me zelf ook even groot en belangrijk.

Behalve het meisje met de twee vlechtjes was alles in *De tovenaars van Oz* nieuw voor me. Ik woonde dertienhoog in een appartement in New York en had nog nooit een maïsveld in Kansas gezien, laat staan een wervelstorm die huizen de lucht in tilde en naar een ver land blies. En aan weeskind zijn wilde ik al helemaal niet denken – iets ergers kon ik me niet voorstellen.

Maar via Dorothy kon ik die angst van een afstandje bekijken, en misschien zelfs een klein beetje dapper zijn. De bladzijden stonden vol onbekende woorden en werelden, maar stukje bij beetje raakte ik vertrouwd met het Amerikaanse Midwesten en het betoverde woud van Oz, met zijn boze heksen en gevleugelde apen. Zo kon ik mijn grootste angsten onderzoeken zonder het huis uit te hoeven of iemand van wie ik hield kwijt te raken.

De Griekse filosoof Aristoteles had hier een woord voor: catharsis. Door tragische gebeurtenissen op het toneel te zien gebeuren, kun je je eigen angsten ontladen. Voor een angstig kind als ik was lezen een veilige manier van catharsis. Terwijl ik de bladzijden van *De tovenaars van Oz* omsloeg, kon ik zelf bepalen hoe snel Dorothy haar monsters tegenkwam – en ze pas tot leven laten komen als ik er klaar voor was.

Dat was wel even anders toen de Boze Heks van het Westen voor het eerst, in een wolk van rode rook, op onze tv verscheen. Na die eerste schrikervaring met haar filmversie leerde ik mijn ogen op tijd dicht te knijpen, nog vóór ze haar entree maakte. Waakzaamheid en wegduiken: dat werd mijn vaste beschermingsstrategie tegen alle onvoorspelbare, onbeheersbare gevaren die zij belichaamde – gevaren die ik niet, zoals bij lezen, in mijn eigen voorzichtige tempo kon verwerken, of simpelweg kon uitbannen door het boek dicht te slaan.

Elk jaar in juni zetten mijn ouders mij, mijn broers en mijn zus in de auto en reden we zo'n zevenhonderdvijftig kilometer van New York naar Castine, een dorpje aan de kust van Maine. Drie maanden lang waren we zo vrij als een vogel: we konden eindeloos fietsen, zwemmen en ronddwalen bij de historische

forten van het stadje, en voor de echte durfals was er de grote, eeuwenoude begraafplaats. In die maanden werd mijn kleine, veilige bubbel van thuis altijd wat ruimer en lichter.

Op een dag in augustus, toen ik zeven was, holde ik achter mijn broer en zus aan toen ze het huis uitstormden om op avontuur te gaan. De voordeur sloeg dicht, ik stak mijn hand uit om hem tegen te houden – en ging dwars door het glas heen. Ineens stond ik buiten op de stoep. Ik keek naar de rug van mijn hand: geen schrammetje te zien. Maar toen ik hem omdraaide, zag ik het bloed opwellen uit het spinnenweb van diepe sneden in mijn handpalm en arm.

Ik was niet gewend om alle aandacht te krijgen, dus toen iedereen ineens naar mij staaarde, wist ik dat er iets goed mis was. Mijn broer en zus gilden om mijn moeder. Eén blik op mij was genoeg: ze kwam direct in actie, sneller en doortastender dan ik haar ooit had meegemaakt. Ze greep een handdoek, wikkelde die strak om mijn hand en zette me in de auto.

Ik mocht voor het eerst voorin zitten, maar mijn enthousiasme daarover werd al snel overschaduwd door mijn stellige overtuiging dat ik doodging. Dat riep ik ook luidkeels, de hele rit naar het ziekenhuis. Daarna liep ik wekenlang rond met een wit verband om mijn hand, waaronder tientallen hechtingen die mijn hand bij elkaar hielden.

Dat was het einde van mijn avonturen die zomer, en dat vond ik helemaal niet erg. Het litteken is zo diep dat ik het soms nog steeds voel trekken.

Vijf zomers later zag ik mijn gehavende hand ineens terug in het rek met bestsellers in de bibliotheek, en wel op het omslag van *Night Shift: Excursions into Horror (Satanskinderen)* van Stephen King. Op de voorkant stond een hand, half in verband, half zonder verband, met acht ogen op de vingers en de palm die recht in mijn twaalfjarige ogen keken, diep in mijn bangemeisjesziel. Ze haalden de ervaring weer naar boven van dat moment waarop ik voor mijn gevoel op het nippertje aan de dood was ontsnapt. ‘Ja,’ leken ze te zeggen, ‘wij hebben het

allemaal gezien. Dat was kantje boord, hè?’

Het was de eerste keer dat ik een boek van Stephen King las. Ik begon eraan vanwege het omslag, maar het waren de woorden die met mijn verbeelding op de loop gingen en me niet meer loslieten. De twintig verhalen voerden me mee naar een wereld vol gruwelijke wezens: reusachtige ratten, moordlustige vrachtwagens en kinderen die je ogen uitrukken en je ophangen als een vogelverschrikker. Maar ‘De boeman’ joeg me pas echt de stuipen op het lijf.

Het verhaal gaat over Lester Billings, een vader van drie jonge kinderen, die binnen vijf jaar alle drie gedood worden door een wezen dat zich schuilhoudt in de kledingkast op hun slaapkamer. Hij vertelt zijn verhaal aan zijn nieuwe psychiater, dokter Harper. Aanvankelijk had Lester het nachtelijke geschreeuw van zijn twee oudste kinderen over een boeman niet serieus genomen, zelfs niet toen Denny, en later Shirl, onder verdachte omstandigheden dood in hun bedjes werden gevonden. Maar een paar jaar na de geboorte van zijn derde kind raakt hij ervan overtuigd dat het monster echt is, en dat het het niet alleen op zijn zoontje gemunt heeft, maar – erger nog – ook op hém.

Op een avond dat zijn vrouw Rita bij haar moeder is, die herstellende is na een auto-ongeluk, legt hij Andy alleen in zijn ledikantje op een andere kamer, als lokaas. ‘Ik wist dat het op hem af zou komen, snapt u. Omdat hij de zwakste was. En dat gebeurde ook,’ biecht hij op. Als hij klaar is met vertellen zegt dokter Harper dat Lester twee keer per week moet langskomen. De assistente die de afspraken inplant zit niet achter haar bureau, en Lester loopt terug de spreekkamer in om dat te zeggen. Dan ziet hij dat de kastdeur op een kier staat. Er klinkt een gedempte stem: ‘Lekker... Zo lekker.’ Lester plast in zijn broek, en dan strompelt de boeman uit de kast met ‘zijn dokter Harper-masker nog in zijn verrotte, gekromde klauwhand’.

‘De boeman’ deed met mij wat een goed horrorverhaal (zoals King schrijft in *Danse Macabre*) doet: ‘zich dansend naar de kern van je leven begeven en de geheime deur vinden van

de kamer waarvan je dacht dat alleen jij het bestaan kende'. Het enige wat me nog erger leek dan dat je huis de lucht in werd geblazen en de wildernis in werd gesmeten, was dat er een monster in je huis verstopt zat dat tevoorschijn kwam als je ouders er niet zijn. Alertheid of het uit de weg gaan helpen je niet als je gevangen zit in een ledikant en niemand je komt redden. In de woorden van King: 'Horrorfictie is als een koude aanraking te midden van het bekende, en goede horror raakt je plotseling en met onverwachte kracht.' De monsters wachten in onze slaapkamers totdat we alleen zijn in het donker. Tot op de dag van vandaag kan ik niet slapen als er in de kamer een kast openstaat.

Aan de ene kant heeft mijn hardnekkige angst voor de boeman alles te maken met mijn eigen verleden en karakter. King en zijn monster wisten door te dringen tot mijn persoonlijke kamer vol angsten, waarvan ik dacht dat alleen ik het bestaan kende, en maakten korte metten met de logica waaraan mijn angstige geest zich jarenlang had vastgeklampt: thuis + mama = veilig.

Toch is die angst aan de andere kant juist heel algemeen en basaal: we beginnen allemaal als kleine, kwetsbare mensjes, en moeders zijn vaak onze eerste en belangrijkste beschermers. De ene moeder vervult die rol beter dan de andere. Soms kunnen (of willen) ze ons niet beschermen tegen de monsters in huis, menselijk of anderszins. Rita Billings wil Denny een nachtlampje geven omdat hij steeds huilend om 'licht' vraagt, en ze smeekt haar man om Shirl niet van hun slaapkamer naar die van haar overleden broer te verhuizen, maar beide keren beslist Lester anders. Wanneer haar derde kind in gevaar komt, en zelfs tot een menselijk offer wordt gemaakt, is ze niet eens thuis. Moeders kunnen ons niet altijd beschermen. En als we lang genoeg leven, verlaten ze ons uiteindelijk voorgoed.

Toen ik in mijn tienerjaren kwam, danste een hele stoet van Kings schepsels mijn verbeelding binnen om er voorgoed hun intrek te nemen. Zijn vampierroman *Bezeten stad* liet de twaalfjarige Danny Glick met zijn nagels over mijn slaapkamerraam

krassen, smekend om binnengelaten te worden. Dankzij *De shining* kwam de dode vrouw uit kamer 217 achter me aan. *Carrie*, druipend van bloed, wakkerde de angst aan voor wat mijn veranderende lichaam en geest in de eerste klas van de middelbare school allemaal konden aanrichten. En *Dodewake* liet eerst de tweejarige Gage Creed en daarna zijn moeder sterven, begraven worden en als monster weer opstaan uit het graf. Zodra ze de geheime deur eenmaal hadden gevonden, was er ruimte genoeg voor al die gruwelijke wezens.

Ik had nooit gedacht dat ik veertig jaar later zo dicht bij de plek zou wonen en werken waar Stephen King veel van deze verhalen bedacht, en waar ik ze zelf voor het eerst las. Ik had vijftien jaar als literatuurdocent op Boston College gewerkt en had een vaste aanstelling; ik had er met gemak mijn hele carrière kunnen blijven. Maar toen de King-leerstoel werd ingesteld en ik hoorde dat de vakgroep Engels op zoek was naar een renaissance-expert, voelde het als mijn lotsbestemming: ik deed al tientallen jaren onderzoek naar Shakespeare, gaf er college over en schreef erover. Hij en Stephen King hadden allebei een enorm stempel op mijn verbeeldingswereld gedrukt, en ik had ze vrijwel gelijktijdig ontdekt.

Ik las Shakespeares toneelstukken voor het eerst op de middelbare school en speelde mee in een paar opvoeringen. Ik herkende mezelf in zijn tienermeisjes zoals Julia, Hermia en Viola. Maar ik raakte pas echt in de ban van hem door de kracht van zijn poëtische taal, de manier waarop hij ideeën en emoties wist te vangen door de klanken, ritmes en betekenissen van woorden te verweven tot patronen die zich vastzetten in mijn hoofd. Ik had bevlogen leraren die me lieten zien hoe hij met dat talent elk menselijk gevoel wist te vatten, van liefde ('Mijn geven kent geen grenzen, als de zee') tot existentiële leegte ('Morgen, morgen, en weer morgen / kruipt traag voort van dag tot dag').

Hij wist ook hoe je horror moest schrijven; Shakespeare was een meester in het oproepen van de horrorervaring met taal. Het woord 'horror' komt van het Latijnse werkwoord